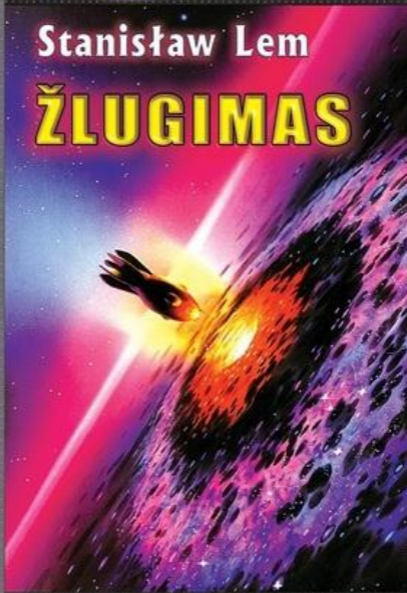

SF

eribanas

Stanisław Lem

ŽLUGIMAS

455 PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAUS

Knygute.lt

Stanisław Lem ŽLUGIMAS

Mokslinės fantastikos romanas

**" Stanislavas Lemas - šiuolaikinis
Sviftas ir Volteras."**

THE NEW YORK TIMES BOOK REVIEW

Atrodė, jog žmonija subrendo ir technologiškai, ir psichologiškai, idant galėtų surengti tarpžvaigždinę ekspediciją į tolimąją Kvintos planetą užmegzti pirmąjį kontaktą su ten gyvenančiais "proto broliais". Nors ir suvokė savo misijos svarbą, žemiečiai užmiršo klasiko mintį, kad "kosmosas, tai ne iki galaktikos matmenų padidinta Žemė", todėl susikalbėti su čiabuviais, - kurie yra kur kas svetimesni, nei mums atrodo, - gali būti labai sunku ar neįmanoma. Kaip turėtų elgtis žmonės, jei kvintiečiai į kiekvieną mėginimą bendrauti atsako galingu smūgiu? Nešdintis namo? Priversti atsiliepti? Bet kokia kaina??

"Akivaizdus genijaus braižas."

THE TIMES

Iš lenkų kalbos vertė VIDAS MORKŪNAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

455 tomas. Serija įkurta 1990m.

Stanisław Lem - FIASKO

Wydawnictwo Literackie Krakow, 1987

© Barbara Lem and Tomasz Lem 2009

Cover art copyright © by Chris Moore, 2000

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2009

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2012

BIRNAMO GIRIA

- Gražiai nutūpėte.

Tai pasakęs žmogus jau nebežiūrėjo į skafandru vilkintį navigatorių su šalmu po pažastimi. Žvelgė pro apskritos dispečerinės, vidur kurios puslankiu rikiavosi pultai, stiklinę sieną į tolumoje stūksantį milžinišką erdvėlaivio cilindrą aprūkusiomis tūtomis. Šios vis dar spjaudė ant betono juozganas išskyras. Antrasis dispečeris, petingas, berete apspaustu pliku kiaušu, paleido juostą su įrašu atgaliai, o kol ji sukosi, pakreipęs galvą tartum paukštis pašnairavo į atvykėlį. Dispečeriui ant galvos pūpsojo ausinės. Priešais jį chaotiškai mirguliuo monitoriai.

- Kažkaip pasisekė, - atsakė navigatorius. Dėdamasis, esą šitaip jam patogiau atsisegti sunkias pirštines su dvigubomis gumelėmis, šiek tiek pasirėmė į atsikišusią pulto briauną. Po tokio nusileidimo jam linko keliai.

- Kas nutiko?

Prie stiklo stovįs nesiskutęs žemaūgis pelišku veidu naršė po apzulintos odinės striukės kišenės, ieškojo rūkalų.

- Bėdos su trauka, - burbtelėjo navigatorius, kurį toks šaltas sutikimas kiek nustebino.

Anas, jau su cigarete, užsitraukė ir išpūtęs dūmą pasidomėjo:

- Kokios? Nenumanote?

Pilotas jau žiojosi atsakyti iš tiesų nenuma-
nęs, bet nutylėjo - juk jam derėjo žinoti. Juosta
baigė suktis. Būgnelyje sukleksėjo jos galas.
Aukštasis atsistojo, nusiėmė ausines, tik dabar
linktelėjo navigatoriui ir kimiai prašneko:

- Londonas. O jisai - Gosė. Sveiki atvykę į Ti-
taną. Gal ko išgersime? Kavos? Viskio?

Jaunasis navigatorius sutriko. Tųdviejų pa-
vardes jis žinojo, tik jų pačių niekad nebuvo
matęs ir kažkodėl spėjo, kad vadovas, Gosė,
būsiąs tas ilgšis. Pats sau prisipažino suklydęs
ir pasirinko kavą.

- Koks krovinyš? Karborundinės galvutės? -
paklausė Londonas, kai visi trys apsėdo iš sie-
nos ištrauktą staliuką. Stiklinaitėse, panašiose
į laboratorinius mėgintuvėlius - su snapeliais, -
garavo kava. Gosė ja užgėrė geltoną piliulę,
giliai atsikvėpė, sukosėjo ir taip energingai
išsišnypstė nosį, kad net apsiašarojo.

- Juk ir spinduliuoklių atgabenote, ar ne? -
kreipėsi į navigatorių.

Šis, vėl suglumęs dėl tokio menko dėmesio jo žygdarbiui, tik sulinksėjo. Ne kasdien raketai leidžiantis užspringsta trauka. Ką vardijęs krovinius, mieliau būtų papasakojęs, kaip, užuot prapūtęs tūtas ar padidinęs pagrindinę trauką, susyk išjungė automataž ir nusileido naudodamasis vien starto varikliais, ko nedarė nuo pat simulatoriaus laikų. Seniai tatau buvo. Ką gi, teko vėl persiorientuoti.

- Atgabenu, - lakoniškai atsakė patenkintas savimi - juk šit kaip mikliai išvengė pavojaus.

- Tik ne ten kur derėjo. - Žemasis, Gosė, nusišypsojo.

Navigatorius pamanė, kad čia kokie juokai.

- Kaip ne ten?.. Juk patys įsileidote. Pašaukėte, - pasitaisė.

- Teko.

- Nesuprantu.

- Leistis jums reikėjo Gralyje.

- Tai kam nukreipėte mane nuo kurso?

Jis pasijuto it apiplikytas. Šaukė jie griežtai. Tiesą sakant, mažindamas greitį jis radijo ryšiu pagavo Gralio pranešimą - kažkas ten buvo nutikę, - bet dėl trikdžių beveik nieko nesuprato. Į Titaną skrido iš Saturno pusės, mat norėjo, pasinaudodamas šio gravitacija, sutaupyti

kuro - pataikė į milžino magnetosferą, tad vi-
suose bangų diapazonuose treškėjo taip, kad
tik laikykis. Netrukus jį ėmė kviesti šis kos-
modromas. O skrydžių dispečeriams navigato-
rius paklusti privalo. Čia jį, net iš skafandro
nespėjusį išlįsti, susyk apibėrė klausimais.
Jaunajam pilotui dar regėjosi valdymo pultas,
jis vis dar jautė į pečius ir krūtinę niršiai įsirė-
žusius diržus - išskėstomis letenomis trinktelė-
jęs į betoną erdvėlaivis spjaudėsi ugnimi,
krūpčiojo visu korpusu.

- Kas yra? Kur iš tikrųjų man reikėjo leistis?

- Visus tuos kraulus atgabenote Graliui, - pa-
aiškino neužaugėlis, trindamasis paraudusią
nosį. Slogavo. - O mums reikia jūsų keleivio.
Kiliano. Todėl jus ir nučiupome. Todėl ir parsis-
šaukėme iš orbitos.

- Kiliano? - Navigatorius nustebo. - Laive jo
nėra. Ten liko tik Sinko, antrasis navigatorius.
Aniedu nustėro.

- O Kilianas kur?

- Šiuo metu turbūt jau Monrealyje. Jo žmona
gimdo. Dar prieš man pakylant išskrido regu-
liariuoju kroviniu.

- Iš Marso?

- Na taip. Iš kur daugiau? O kas atsitiko?

- Palaida bala. Ne blogesnė nei Žemelėje, - suburbėjo Londonas. Ir ėmė į pypkutę kimšti tabaką, taip įnirtingai, kad atrodė - nori ją su-traiškyti. Niršo. Kaip ir navigatorius.

- O manęs paklausti negalėjote?

- Neabejojome, kad skrenda su jumis. Patikė-jome radiograma.

Gosė vėl išsišnypštė nosį ir atsiduso.

- Išskristi jau, šiaip ar taip, nebeišskrisite, - pasakė. - O Marlinas taip laukė spinduliuoklių. Dabar kaltas liksiu aš.

- Taigi atskraidinau. - Navigatorius galva mostelėjo į stiklą, už kurio prieblandoje tam-savo gražti jo laivo verpstė. - Kokius šešis. Ir dar du - gigadžaulinius. Praskvarbys bet ko-kias tamsas, bet kokias juodumas.

- Tik ant kupros aš jų neužsimesiu ir Marlinui nenunešiu, - atšovė Gosė. Jo nuotaika vis la-biau bjuro.

Antraeilio kosmodromo darbuotojų aplaidu-mas ir savivalė - juk, kaip patys ir sakė, nučiu-po jį vos ketvirtą reiso savaitę, neįsitikinę, ar jiems reikalingas keleivis skrenda kartu, - na-vigatorių gerokai užgavo. Vis dėlto neskubėjo jų perspėti, kad kroviniu dabar turės pasirūpin-ti patys. Kad ir kaip norėdamas, avarijos pada-

rinių jis nepašalins. Taigi nutylėjo.

- Ką gi, liksite čia.

Tai taręs Londonas užbaigė kavą ir pakilo nuo aliumininės kėdės. Masyvus ir sunkiasvoris imtynininkas. Priėjo prie stiklinės sienos. Jo stotui Titano kraštovaizdis - pačiame įšėlyje sustingę nežemišku rudumu švytintys kalnai bronziniais debesimis apkibusiomis keteromis - buvo idealus fonas. Bokšto grindys vos vos virpėjo. Kaip kokia senovinė transformatorinė, pamanė navigatorius. Jis irgi atsistojo. Norėjo dirstelėti į savo laivą. Šis ir švyturys stirksojo iš tumuluojančio rūko. Kai vėjo šuoras jį kiek prasklaidė, paaiškėjo, kad perkaitimo dėmių ant purkštuvų nematyti. Gal dėl to, kad laivas stovėjo toli, gal kad tvyrojo prieblanda, o gal jie tiesiog ataušo.

- Gama-defektoskopų turite? - Erdvėlaivis jam rūpėjo labiau nei šeiminių problemos. Juk patys ir prisidirbo.

- Turime. Bet su paprasčiausiu skafandru prie raketos niekas neis, - atsiliepė Gosė.

- Manote, bėda - reaktoriuje? - Navigatorius net susijaudino.

- O jūs kaip manote?

Žemaūgis taip pat atsistojo ir priėjo prie jų.

Iš grindų plyšių po išgaubtais langais sruvo maloni šiluma.

- Leidžiantis temperatūra šokinėjo it pamišusi, bet geigeriai - nė krust. Matyt bus kaltas tik purkštuvus. Galėjo neatlaikyti keramika degimo kameroje. Man taip ir atrodė, kad ten kažin kas negerai.

- Keramika ištižo savo ruožtu, bet blogiausia, kad kažkas ištekėjo, - gana kategoriškai pareiškė Gosė. - Keramika nesilydo.

- Ten bala? - nusistebėjo navigatorius.

Jie vis dar stovėjo prie dvigubų stiklų. Po laivu iš tikrųjų telkšojo juodas klanas. Korpusą siautė galingo vėjo blaškomos miglos.

- Kas reaktoriuje? Sunkusis vanduo ar natris? - pasiteiravo Londonas. Už pilotą jis buvo aukštesnis visa galva. Supypsėjo radijo stotelė. Pripuolęs prie jos Gosė užsidėjo ausines su prijungtu laringofonu ir ėmė patyliukais su kažkuo šnekėtis.

- Negali būti, kad iš reaktoriaus... - kažkaip neviltingai suabejojo navigatorius. - Ten sunkusis vanduo. Tirpalas tyras lyg ašara. Skaidrus. O šita bala - dervos juodumo.

- Vadinasi, aušinimo skystis pateko į purkštuvus, - lyg ir pritarė Londonas. - Šit keramika

ir sueižėjo.

Kalbėjo abejingai - lyg apie sudrėkusius degtukus. Avarija, pilotą su visu laivu įkalinusi šitoje skylėje, jam buvo nei galvoj, nei uodegoj.

- Greičiausiai... - sutiko jaunuolis. - Stabdant įvorėms tenka ypač didelis krūvis. Gana keramikai vienur įtrūkti, trauka kaipmat išdrasko ją visą. Visa ir išlėkė per dešiniojo borto purkštuvą.

Londonas nutylėjo. Navigatorius dvejodamas pridūrė:

- Gal kiek per arti nusileidau...

- Paikystė. Džiaukitės, kad išvis nusileidote vertikaliai.

Pilotas vis dar vylėsi išgirsias bent menkiausią pagyrimą, bet Londonas tik atsigrėžė ir nužvelgė jį visą - nuo ištaršytų šviesių plaukų iki balto skafandrinio apavo.

- Rytoj pasiūsiu techniką atlikti defektoskopijos... Palikote reaktorių veikti tuščia eiga? - netikėtai paklausė.

- Ne. Išjungiau visai. Kaip pastatęs į doką.

- Gerai.

Navigatoriui jau buvo aišku: smulkiai papasakoti, kaip virš kosmodromo grūmėsi su erd-

vėlaivio nirtuliais, čia neturės kam. Kava, žinoma, puiku, bet neįau šitaip jam pakiaulinę šeimininkai nepasiūlys nei kambario, nei vonios? Jis svajojo apie karštą dušą. Gosė vis dar kažką burbleno į mikrofoną. Londonas stovėjo palinkęs prie kolegos. Padėtis buvo neaiški, tvyrojo slogi įtampa. Pilotas jautė, kad šiųdviejų vyrų pečius slegia kažin koks už jo nuotyki svarbesnis rūpestis, susijęs su signalais iš Gralio. Skrisdamas jis girdėjo tik nuotrupas - apie kažkokias nenuėjusias mašinas, apie jų paiešką.

Gosė pasisuko su visa kėde, todėl laidas pernelyg įsitempė, ir ausinės nusmuko ant kaklo.

- Kur tas jūsų Sinko?

- Laive. Liepiu patikrinti reaktorių.

Londonas nuo viršininko nenuleido akių. Tas vos pastebimai papurtė galvą ir burbtelejo:

- Nieko.

- O sraigtasparniai?

- Grįžo. Matomumas - nulinis.

- Apie keliamąją galią paklausei?

- Nieko nebus. Kiek sveria gigaspinduliuklis? - Gosė kreipėsi į jųdviejų pokalbio besiklausantį navigatorių.

- Gerai nežinau. Kokį šimtą tonų.

- Ką jie daro? - neatlyžo Londonas. - Ko laukia?

- Kiliano, - atšovė vadovas ir apmaudžiai išsiplūdo.

Iš sieninės spintelės Londonas paėmė butelį *White Horse*, pakratė, tarsi neapsisprendamas, ar tokia paguoda šiokiomis aplinkybėmis tinka, ir pastatė atgal. Navigatorius stovėjo ir laukė. Skafandro naštos jau nebejautė.

- Dingo du mūsiškiai, - staiga paaiškino Gosė.
- Nenuėjo iki Gralio.

- Ne du, o trys, - niauriai pataisė Londonas.

- Prieš mėnesį, - ėmė pasakoti viršininkas, - gavome siuntą naujų "galiūgų". Šešis Graliui skirtus vienetus. Gralis laivo negalėjo priimti, mat nespėjo perbetonuoti kosmodromo. Kai leidosi pirmasis devyniasdešimties tūkstančių tonų konteinervežis, "Achilas", suskeldėjo net armuotos plokštės, - velniop nuėjo visos garantijos. Dar gerai, kad laivas nenugriuvo. Iš skylės jį traukė dvi paras. Duobę skubinau užcementavo, paklojo ugniai atsparią dangą, žodžiu, uostą vėl atidarė. O "galiūgai" taip ir stovėjo čia. Ponai žinovai nutarė, kad gabenti juos laivu neapsimoka, juolab kad "Achilo"

kapitonas - pats Ter Leonis. Bene jis šoks čionai iš Gralio šimtą aštuoniasdešimt mylių, juk devyniasdešimttūkstantinis gremėzdas - ne kokia blusa. Taigi Marlinas atsiuntė du geriausius operatorius. Aną savaitę dvi mašinos iškeleliavo į Gralį ir ten jau dirba. Užvakar tie patys vyrai sraigtasparniu atskrido paimti kitų dviejų "galiūgų". Išėjo auštant, per piet įveikė Didžiąją Keterą, o kai pradėjo leistis, ryšys ėmė ir nutrūko. Marios laiko nuėjo perniek, mat nuo Keteros ryšį perima Gralis. Manėme, vyrai neatsiliepia todėl, kad išėjo iš mūsų zonos. - Gosė kalbėjo ramiai, monotoniškai. Londonas nusiukęs stovėjo prie stiklo. Navigatorius klausėsi.

- Savąjį "Kiuvjė" palikęs Gralyje, drauge su operatoriais atskrido Pirksas. Norėjo pasimatyti su manimi. Mudu pažįstami daugybę metų. Ketino vakare išskristi sraigtasparniu, bet šio nesulaukėme, mat Marlinas visas pajėgas metė ieškoti vyrų. Pirksas laukti nenorėjo. Arba negalėjo. Kitą dieną turėjo kilti ir norėjo pats prižiūrėti laivo parengimo darbus. Šit ir išprašė, kad duočiau vieną "galiūgų" - grįžti į Gralį. Išreikalavau, kad pažadėtų eisiąs pietiniu taku. Kelias ilgesnis, užtat apsuka lomą. Pažadėjo ir netesėjo....